

INFORMACINIS PRANEŠIMAS iš ES narkotikų stebėsenos agentūros Lisabonoje

NAUJI POKYČIAI NARKOTIKŲ KONTROLĖS POLITIKOJE IR ĮSTATYMUOSE

Didėja susirūpinimas dėl narkotikų vartojimo poveikio mūsų bendruomenėms

(11.24.2005 LISABONA) Daugelyje Europos šalių didėja susirūpinimas dėl platesnio narkotikų vartojimo poveikio bendruomenėms, kuriose gyvename, teigia **ES narkotikų stebėsenos agentūros (EMCDDA)** šiandien paskelbtoje **2005 m. Metinėje ataskaitoje apie narkotikų problemą Europoje**.

Specialiojoje apžvalgoje apie su narkotikais susijusį viešosios tvarkos trikdymą **EMCDDA** pažymi naują narkotikų kontrolės politikos tendenciją – dėmesio skirimą ne tik narkotikų vartojimo mažinimo, bet ir su narkotikais susijusio elgesio, kuris daro neigiamą poveikį pačiai bendruomenei, problemų sprendimą.

„Daugumoje **ES valstybių narių, šalyse kandidatėse ir Norvegijoje** seniai susiduriama su narkotikų sąlygotu viešosios tvarkos trikdymu, ir tai nėra naujas reiškinys“, teigia agentūra. „Nauja yra kai kurių šalyse didėjanti tendencija politikams šiuos klausimus priskirti vienai bendrai koncepcijai, juos numatant spręsti nacionalinėse narkotikų strategijose“.

EMCDDA primininkas Marcel Reimen teigia: „Kalbėdami apie su narkotikais susijusį viešosios tvarkos trikdymą, turime galvoje ne tik nusikalstamumą, bet ir įvairų antisocialinį elgesį, darantį žalą bendruomenės saugumui, sveikatai ir tvarkingumui, keliantį grėsmę gyventojų gyvenimo kokybei ir galimybei juo džiaugtis. Dabar kylantis susirūpinimas dėl su narkotikais susijusio viešosios tvarkos trikdymo, kurį šiuo metu pastebime politikos arenoje – tai atsakas šiam neigiamam poveikiui mūsų pačių kaimynystėje“.

Kaip teigia **EMCDDA**, dažniausiai minimas su narkotikais susijęs elgesys, neigiamai veikiantis žmonių asmeninio saugumo jausmą arba bendruomenės stabilumą yra viešas narkotikų vartojimas, aiškiai pastebimas apsvaigimas nuo narkotikų, neteisėtas narkotikų platinimas gatvėse, nusikaltimai, įvykdyti apsvaigus nuo narkotikų, atviros narkotikų vartojimo scenos, švirkštų išmetimas bei atgrasus žodinis narkotikų vartotojų ir prekeivių priekabiavimas bei jų buvimas netoli vaikų.

2003 m. **Europos Komisijos** ataskaitoje dėl ES piliečių nuomonės apie viešąjį saugumą ir su narkotikais susijusių problemų bei nusikalstamumo poveikį atskleidžiama, kad visų **15 ES valstybių narių** gatvėse besijaučiančiųjų „labai nesaugiai“ dalis išaugo nuo 8 proc. 1996 m. iki 12 proc. 2002 m. ⁽¹⁾.

2004 m. **Eurobarometro** tyrimu apie tai, kaip jaunimas suvokia narkotikus, nustatyta, kad 63 proc. jų mano, jog narkotikų lengva įsigyti netoli namų ⁽²⁾. Suvokimas yra svarbi klausimo apie viešosios tvarkos trikdymą sudedamoji dalis, teigiama apžvalgoje, tačiau negali objektyviai atspindėti viešosios tvarkos trikdymo ir nusikalstamumo masto.

Kova su su narkotikais susijusiu viešosios tvarkos trikdymu

Penkiose šalyse – **Belgijoje, Airijoje, Liuksemburge, Nyderlanduose ir JK** – šiuo metu su narkotikais susijusio viešosios tvarkos trikdymo mažinimas laikomas svarbiausiu bendrosios nacionalinės kovos su

narkotikais politikos tikslu. Šiose šalyse tai įgyvendinama koordinuotai, derinant sveikatos, socialinius, viešojo saugumo ir aplinkos aspektus.

Nors dauguma **ES šalių** nenurodo, kad kova su viešosios tvarkos trikdymu (tokiu pavadinimu) būtų pagrindinis nacionalinės narkotikų strategijos tikslas, vis dėlto jos mini įvairius veiksmus, kuriuos apima platesnė saugumo ir viešosios tvarkos sąvoka. Dauguma šios grupės šalių, dažniausiai **naujosios ES valstybės narės**, sprendamos tokius klausimus, kaip svaiginimasis viešai arba akustinė tarša, šį klausimą sprendžia tam specialiai neskirtomis intervencinėmis priemonėmis ir teisės aktais.

Tuo tarpu kitos šalys, pvz., **Vokietija, Graikija, Prancūzija, Airija ir Austrija**, sukūrė *ad hoc* iniciatyvas viešosios tvarkos trikdymui mažinti, tokias kaip piliečių ir visų vietos kovos su narkotikais politikos kūrimo dalyvių konsultacijos ir veiksmų koordinavimas.

Kiti veiksmai – tai įstatymų dėl kovos su narkotikais susijusiu viešosios tvarkos trikdymu priėmimas (**Ispanija, Prancūzija, JK**, pvz., teisės aktai dėl reiverių suvažiavimų, draudimo šiukšlinti narkotikų vartojimo reikmenimis), vietos policijos iniciatyvos (**Vokietija, Graikija, Airija, Italija, Kipras ir Suomija**), kovos su viešomis narkotikų vartojimo scenomis priemonės (**Danija ir Vokietija**) ir žalos mažinimo priemonės, aiškiai skirtos kovai su narkotikais susijusiu viešosios tvarkos trikdymu (**Liuksemburgas ir Vengrija**).

„Ar šios naujos kovos su narkotikais politikos kategorijos atsiradimą daugiau lėmė iš tiesų padidėjęs su narkotikais susijęs viešosios tvarkos trikdymas ar didėjančia netolerancija mūsų bendruomenėse narkotikų vartotojams, šiuo metu nėra aišku“, teigia **EMCDDA**. Tai, kad nėra visai ES bendros su narkotikais susijusio viešosios tvarkos trikdymo apibrėžties ir patikimų rodiklių duomenims rinkti, reiškia, kad vis dar sunku šią problemą įvertinti objektyviai. „Aišku tai, - daro išvadą agentūra, - kad vietos bendruomenių apsauga nuo neigiamų narkotikų vartojimo, narkomanijos ir prekybos narkotikais padarinių šiandien tam tikrose Europos dalyse kelia tikrai realų politinį susirūpinimą.“

Naujų pokyčių kovos su narkotikais politikoje ir įstatymuose apžvalga

Kiti nauji pokyčiai kovos su narkotikais politikoje ir įstatymuose yra aptariami 2005 m. metinės ataskaitos 1 skyriuje.

- 26 iš 29 ataskaitoje minimų šalių narkotikų politiką vykdo besivadovaudamos nacionaliniu planu, strategija arba panašiu dokumentu. Didžiausi nuomonių skirtumai yra dėl žalos mažinimo: šis klausimas pabrėžiamas 12 iš dokumentų, dar devyniuose yra minimas, o penkiuose – neminimas.
- Naujos nacionalinės narkotikų strategijos pradėtos įgyvendinti septyniose šalyse: **Estijoje, Prancūzijoje, Kipre, Lietuvoje, Slovėnijoje** bei **Suomijoje** (2004) ir **Liuksemburge** (2005).
- Dabar daugiau šalių vertina pažangą, atlikdamos savo strategijų įgyvendinimo vertinimą. Priėmus oficialias strategijas ir atliekant daugiau vertinimų, kai kuriose šalyse išsaugo išlaidos kovai su narkotikais (pvz., **Vengrijoje** ir **Liuksemburge**).
- 2003 ir 2004 m. keliose valstybėse narėse buvo priimti nauji nacionaliniai teisės aktai, skirti mažinti narkotikų poveikį jaunimui (**Čekija, Danija, Ispanija, Latvija, Vengrija, Lenkija, JK**).
- 2003 ir 2004 m. keliose šalyse buvo priimti įstatymai žalos mažinimo klausimu (**Prancūzija, Liuksemburgas, Suomija, JK** ir **Norvegija**).
- 2003 ir 2004 m. kai kurios šalys pakeitė bausmes už kanapių vartojimą (**Belgija** ir **JK** bausmes sušvelnino, **Danija** sugriežtino). 2003 m. **Graikija** didžiausią bausmę už narkotikų vartojimą sumažino nuo penkerių metų iki vienerių, o **Vengrija** iš baudžiamojo kodekso išbraukė narkotikų vartojimo pažeidimą (nors narkotikų vartojimas tebėra baudžiamas bausmėmis už narkotikų įsigijimą ir laikymą).

- Paprastai griežtinamos bausmės už prekybą narkotikais ir su narkotikais susijusius pažeidimus, keliančius grėsmę nepilnamečiams.
- Dvi šalys pranešė apie ketinimus priimti teisės aktus dėl narkotikų darbo vietose (**Suomija ir Airija**). Narkotikų prevencija konkrečioje aplinkoje, tokioje kaip darbo vieta, yra pabrėžiama naujajame ES kovos su narkotikais veiksmų plane (2005–2008 m.). Daugiau apie 2005–2012 m. ES kovos su narkotikais strategiją ir veiksmų planą taip pat žr. 1 skyriuje.

Pastabos

Su narkotikais susijusio viešosios tvarkos trikdymo apžvalga – tai viena iš trijų „pasirinktų temų“, papildančių 2005 m. metinę ataskaitą (<http://issues05.emcdda.eu.int>).

(¹) *Public safety, exposure to drug-related problems and crime* („Viešasis saugumas, su narkotikais susijusių problemų ir nusikalstamumo poveikis“), Europos nuomonės tyrimų grupės ataskaita (EORG), parengta 2003 m. Europos Komisijai (http://www.europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/ebs/ebs_181_en.pdf).

(²) *Young people and drugs* („Jaunimas ir narkotikai“), Flash EB 158, 2004 (http://www.europa.eu.int/comm/public_opinion/flash/fl158_en.pdf).